

Advocaten
Notarissen
Belastingadviseurs

Faxbericht

DE BRAUW
BLACKSTONE
WESTBROEK

Rechtbank Amsterdam
Handelsunit
Fax (020) 541 3393

Tripolis
Burgerweeshuispad 301
P.O. Box 75084
1070 AB Amsterdam

Archief Philip Staal

T +31 20 577 1771
F +31 20 577 1775

Datum 25 november 2004

Pagina's 23

Uw ref.

Onze ref. \1744\20265759\correspondentie\014-1192.doc\

Tim Noordhof

Advocaat

E tim.noordhof@debrauw.com

T +31 20 577 1859

F +31 20 577 1946

Betreft: Verzet tegen juridische fusie (rekestnummer HA RK 04-546)

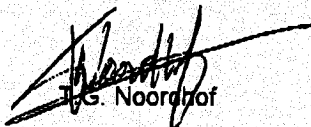
Geachte heer/mevrouw,

Bijgaand zend ik u zeven nieuwe producties in bovengenoemde zaak:

Productie 19	artikel ALEH van september 2004
Productie 20	krantenartikel Reformatorisch Dagblad van 28 september 2004
Productie 21	krantenartikel Trouw van 28 september 2004
Productie 22	krantenartikel Trouw van 3 juli 2004
Productie 23	krantenartikel Trouw van 3 juli 2004
Productie 24	krantenartikel Trouw van 3 juli 2004
Productie 25	krantenartikel Trouw van 5 juli 2004

Kopie van deze brief met bijlagen heb ik per fax aan Mr Pasmaan toegezonden.

Met vriendelijke groet,

T.G. Noordhof

Dit faxbericht is uitsluitend bedoeld voor de geadresseerde. Het is mogelijk dat dit faxbericht informatie bevat die vertrouwelijk is of onder een verschoningsrecht valt. Indien u dit faxbericht ontvangt terwijl het niet voor u is bedoeld, verzoecken wij u ons hierover per omgaande te berichten. Bij voorbaat dank.

De Brauw Blackstone Westbroek N.V. is gevestigd in Den Haag en ingeschreven in het handelsregister onder nr 27171912.

Alle diensten en (andere) werkzaamheden worden verricht uit hoofde van een overeenkomst van opdracht met De Brauw Blackstone Westbroek N.V. Op de overeenkomst zijn de Algemene Voorwaarden van toepassing, die zijn gedeponeerd ter griffie van de rechtbank in Den Haag en waarin onder meer een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen. Kwijtingsrekening notarissen ING Bank nr. 89.32.13.876.

VERDWENEN GELDEN VAN DE JOODSE WO II OORLOGSWEZEN

door Riek Levie

Kortgeleden werd dit onderwerp in het dagblad Trouw aan de orde gesteld en later overgenomen in andere dagbladen. Ik ontleen onderstaande regels uit deze artikelen.

Door enige personen die tot de categorie *Joodse Oorlogswezen* behoren, werd in de laatste jaren onderzoek gedaan, waarbij gebleken is, dat er zeer onzorgvuldig en slordig met het beheer van de gelden van de Joodse oorlogswezen is omgesprongen.

De kinderen waar het vooral om gaat, waren in de oorlogsjaren peuters, die uiteraard geen flauwe notie konden hebben van de financiële omstandigheden van hun ouders, die na de oorlog niet terugkwamen.

Deze oorlogswezen werden na de bevrijding op diverse manieren ondergebracht; bij Joodse of bij niet-Joodse pleegouders, of in diverse Joodse kindertehuizen, zoals bv. de 'Bergstichting' en de 'Rudelsheimstichting'. Er waren er nog meer. De toen in het leven geroepen stichtingen en instellingen 'Oorlogspieegkinderen' (OPK) en 'L'Ezrath-Hajeled' (Het Kind ter Hulpe) ontfermden zich over deze oorlogswezen. Over een groot aantal van deze kinderen waren deze instellingen voogd.

Echter, kleine kinderen worden groot en zij gingen de stukjes van de oorlogspuzzel aan elkaar leggen, waarbij allerlei zaken naar voren kwamen, die moeilijk te plaatsen waren.

Wat vooral 'aan het licht' kwam, of beter uitgedrukt: 'niet aan het licht' kwam, waren de financiële omstandigheden van 'deze peuters van in de oorlog'. Want het bleek, dat diverse ouders van deze wezen in 'zeer goede doen' geweest waren, totdat ze weggevoerd zijn, maar de kinderen hebben dit nooit geweten en zoals in Trouw aangehaald werd door Philip Staal: "Ik wist niet beter dan dat mijn ouders arm waren." Deze voogdij-instellingen beheerden nl. ook het vermogen, voor zover aanwezig, van deze voogdijkinderen. Maar, nadat deze 'kinderen' al over hun eigen bezittingen konden beschikken, werden zij over hun financiële situatie niet ingelicht en moesten ze maar zien om zich een toekomst op te bouwen.

Naarmate de leeftijd vorderde en zij probeerden nog meer stukjes in de puzzel te plaatsen, kwamen ze tot de ontdekking dat er beslist nog gelden moesten zijn, die niet uitgekeerd zijn toen ze meerderjarig werden.

JMW (Joods Maatschappelijk Werk) is de rechtsopvolger van de bovengenoemde voogdij-instellingen.

De tegenwoordige directeur van JMW, dhr. Hans Vuijsje, beweert dat er juist zeer zorgvuldig omgegaan is met de vermogens van de Joodse Oorlogswezen. De broers Staal, die zeer intensief onderzoek deden, trekken deze zorgvuldigheid ten zeerste in twijfel, waarbij de econoom prof. Arnold Heertje, na het 'rapport Staal' gelezen te hebben, het standpunt van de heren Staal steunt.

Volgens dhr. Vuijsje zou het maar in een paar gevallen om grotere vermogens gaan. Want, zo stelt hij: "er waren 'helaas' maar weinig vermogende kinderen en het ging om minimale bedragen."

Philip Staal zet hier vraagtekens bij, want deze stelling is nooit onderzocht en dus ook niet bewezen!

Het hierboven in beknopte woorden gestelde probleem en het feit dat dit onderwerp nog nooit is onderzocht, is aanleiding dat diverse van deze oorlogswezen alsnog sterk aandringen op een onderzoek, dat uitgevoerd zal moeten worden door een team van volkomen onafhankelijke personen.

Bezoek de website: www.wezen.org voor meer informatie over dit specifieke onderwerp.

Eljakim (Elja) Alvares Vega z.l.

Elja Vega werd in 1913 te Dordrecht geboren. In 1942 werd zijn studie aan de Landbouwhogeschool in Wageningen onderbroken. Hetzelfde jaar trouwde hij met Mart Wijler z.l. en samen doken zij onder. Elja ging in het verzet, waarbij hij neergeschoten piloten in veiligheid wist te brengen. Ook slaagde hij erin een aanzienlijk aantal Joden te redden. Na de oorlog werkte Elja voor de geallieerde inlichtingendiensten en rondde zijn studie in Wageningen af. In 1947 vertrokken Mart en Elja naar Palestina, het begin van een loopbaan

Dinsc

Van onze verslaggever Geplaatst: 28-9-2004 | 09:50 Laatste gewijzigd: 28-9-2004 | 09:50

Geld Joodse oorlogswezen inzet conflict

AMSTERDAM - De stichting Joods Maatschappelijk Werk (JMW) ligt onder vuur. Ze zou ten onrechte geld beheren van in de oorlog omgekomen Joden. Bovendien beschuldigen vijftien Joodse instellingen het JMW ervan geld te willen besteden aan oneigenlijke doelen. Dat bleek maandag voor de rechtbank in Amsterdam.

De Joodse broers Philip (65) en Marcel (63) Staal raakten in mei 1943 hun ouders kwijt. Die werden opgepakt en belandden via Westerbork in concentratiekamp Sobibor. Daar werden ze twee maanden later omgebracht. Philip en Marcel doken tot 1946 onder bij particulieren in Soest. Daarna kregen ze een plaats in een Joods kindertehuis in Hilversum. Beide broers emigreerden rond 1960 naar Israël en wonen daar nog steeds.

Toen Philip en Marcel 21 jaar werden, kregen ze allebei een bescheiden bedrag uit de erfenis van hun ouders. Lange tijd meenden zij dat hun vader en moeder niet veel geld hadden en er dus weinig te verdelen was. Totdat Marcel vanuit Israël onderzoek ging doen naar zijn wortels. „Ik heb met mijn kinderen nooit over mijn verleden willen praten. Zo van: Als ik er niet over praat, dan is het net of dat verleden niet bestaat. Maar toen tien jaar geleden het eerste kleinkind werd geboren, dacht ik: Ik kan niet blijven zwijgen. Mijn nageslacht heeft er recht op te weten waar wij vandaan komen.”

Marcel schakelde zijn broer Philip bij het onderzoek in. Het tweetal vroeg om informatie bij de Rudelsheimstichting die het kindertehuis in Hilversum

Toevoe

Vorige

vorige kolom

weergave

kolom 2 van 7

volgende kolom

verzende

Dinsc

Van onze verslaggever Geplaatst: 28-9-2004 | 09:50 Laatst gewijzigd: 28-9-2004 | 09:50

Geld Joodse oorlogswezen inzet conflict

beheerde, bij het gemeentearchief van Amsterdam en bij Kamp Westerbork. Het werd de broers langzaam maar zeker duidelijk dat hun ouders behoorlijk bemiddeld geweest waren. Dat verklaarde ook hun lidmaatschap van een organisatie voor mensen die een deel van hun geld aan goede doelen wilden besteden.

Een voogd regelde destijds de financiële zaken, omdat Philip en Marcel daar nog te jong voor waren. Veel geld verdween naar instellingen voor Joodse weeskinderen. De broers Staal eisen ruim veertig jaar na hun vertrek uit het kindertehuis in Hilversum het geld van hun ouders op. Omgerekend naar de waarde van nu gaat het om een bedrag van 1,5 miljoen euro.

De zaak van de broers Staal zou maandag voor de rechtbank in Amsterdam komen.

Vlak voor het begin van de behandeling besloten de broers samen met hun tegenpartij, het JMW, om uitstel te vragen. Ze willen proberen via overleg tot een oplossing te komen. Philip Staal: „We gaan onderhandelen en zetten in op het volledige bedrag. Komen we te laag uit, dan gaan we alsnog naar de rechter.” De datum voor een eventuele volgende rechtszitting staat al vast: maandag 29 november.

De rechter behandelde maandag wel de zaak van vijftien Joodse organisaties die het JMW ervan beschuldigen geld aan oneigenlijke doelen te willen uitgeven. Tot de organisaties behoren het Nederlands-Israëlitisch Kerkgenootschap (NIK), het Portugees-Israëlitisch Kerkgenootschap (PIK), de Nederlands-Israëlitische

Toevoe

Vorige

◀ | ◀ vorige kolom

weergave

| kolom 4 van 7

volgende kolom ▶ | ▶▶

verzende

Dinsc

Van onze verslaggever Geplaatst: 28-9-2004 | 09:50 Laatste gewijzigd: 28-9-2004 | 09:50

Geld Joodse oorlogswezen inzet conflict

Hoofdsynagoge (NIHS) en de stichting Joods Bijzonder Onderwijs (JBO).

Zij maken zich zorgen over een fusie die het JMW, dat 170 medewerkers telt, met een aantal Joodse instellingen wil aangaan. De nieuwe organisatie zal zich niet meer beperken tot hulp aan Joodse jongeren, maar Joden van alle leeftijden gaan helpen. Dat is volgens de vijftien organisaties in strijd met het doel van de oorspronkelijke fondsen. Zij willen dat het bedrag uit deze fondsen, in totaal 3,8 miljoen euro, bestemd blijft voor hulp aan Joodse minderjarigen.

De fusie is volgens het JMW nodig om de organisatie professioneler te maken. Dat de banden tussen het bestuur van het JMW en orthodox-Joodse instellingen zoals het NIK en de NIHS daardoor losser

wordt, past volgens mr. T. Noordhof, advocaat van het JMW, bij de tendens dat „steeds minder Joden binding aan een kerkgenootschap hebben.”

De vijftien Joodse organisaties beschuldigen het JMW ervan het geld van de fusiepartners te gebruiken om tekorten op de eigen begroting weg te werken. Mr. H. Loonstein, advocaat van de vijftien organisaties, benadrukte maandag dat zijn cliënten zelf niet op geld uit zijn, maar alleen gewaarborgd willen zien dat het beschikbare geld „in de geest van de oorspronkelijke fondsen” wordt besteed.

De rechter doet op 8 november uitspraak.

Toevoe

Vorige

◀ | ◀ vorige kolom

weergave

| kolom 6 van 7

volgende kolom ▶ | ▶▶

verzende

deVerdieping
Trouw

www.trouw.nl - 28 september 2004

Nieuws & achtergronden; pg. 3

Joodse wezen in gesprek over claim

Van onze verslaggever

AMSTERDAM - Het Joods Maatschappelijk Werk (JMW) en twee joodse weeskinderen, die een claim hebben tegen hun naoorlogse voogdij-instelling, zijn weer met elkaar in gesprek.

Enkele minuten voordat gisteren bij de Amsterdamse kantonrechter een rechtszaak zou beginnen die de broers Philip en Marcel Staal uit Israël tegen het JMW hadden aangespannen, kwamen beide partijen tot de slotsom dat er nog ruimte was voor overleg. De zitting is tot eind november opgeschort.

De twee oorlogsweskinderen Philip en Marcel Staal, inmiddels zestigers, hebben een vordering van anderhalf miljoen euro op het JMW. De joodse organisatie is rechtsofvolgervan een weeshuis, waarin beiden na de oorlog enkele jaren waren ondergebracht. De broerszeggen dat het joods weeshuis, dat ook de voogdij had over de kinderen, het vermogen vanhun in de oorlog vermoorde ouders niet goed heeft beheerd. Philip Staal berekende dat hijen zijn broer maar een klein deel hebben gekregen van een vermogen van destijds 160000gulden dat hun ouders hen hebben nagelaten. Het JMW spreekt de claim tegen.

De broers tekenden afgelopen zomer verzet aan tegen een plan van het JMW om te fusere met zeven 'slapende' joodse stichtingen en verenigingen. Daaronder is ook het vroegere weeshuis van de broers Staal. JMW wil het vermogen van de zeven instellingen, 7,6 miljoen euro, toevoegen aan het eigen vermogen. Door de fusie zullen de zeven joodse organisaties ook ophouden te bestaan.

Philip en Marcel Staal willen de fusie tegenhouden omdat zij bang zijn dat hun vordering op het JMW door de samenvoeging gevaar loopt. De procedure zou gisteren dienen. Maar voor de deur van de Amsterdamse rechtszaal besloten beide partijen om aanhouding te vragen. Ze willen bekijken of het conflict zonder rechter kan worden opgelost.

De kantonrechter behandelde gisteren wel het verzet dat dertien joodse organisaties hebben ingesteld tegen het fusievoorstel van JMW. De dertien vrezen dat de oorspronkelijke doelstelling van de slapende organisaties -hulpverlening aan joodse minderjarigen- verloren gaat als het vermogen wordt toegevoegd aan de kas van JMW. „De fusie heeft maar één doel: volledige bevoegdheid krijgen over de miljoenen euro's van de instellingen, want JMW is noodlijdend en heeft een exploitatietekort van drie miljoen“, aldus de advocaat van de joodse instellingen. De advocaat van JMW verdacht de tegenpartij van gelijksoortige motieven: „Het verzet tegen de fusie is een poging om vermogen aan het JMW te ontfutselen.“

Uitspraak op 8 november.

Copyright: Trouw

deVerdieping
Trouw

www.trouw.nl - zaterdag 3 juli 2004

Voorpagina; pg. 1

'Geld joodse oorlogswezen verdwenen'
Joods Maatschappelijk Werk wijst aansprakelijkheid af
door Joop Bouma

AMSTERDAM - Joodse voogdij-instellingen hebben het vermogen van kinderen die na de Tweede Wereldoorlog als wees achterbleven, niet goed beheerd. Dat zeggen twee joodse oorlogswezen in Israël.

Volgens hen zijn er opbrengsten verdwenen van huizen- en aandelenverkoop. Een van hen, de 63-jarige Philip Staal uit Pardes Hanna in Israël, heeft een schadeclaim van 1,5 miljoen euro ingediend bij het Joods Maatschappelijk Werk in Amsterdam.

Het JMW is de rechtsopvolger van stichting Le-Ezrath Ha-Jeled, die sinds 1949 de voogdij had over de meeste joodse oorlogswezen.

Een tweede oorlogswees, een 69-jarige man uit Israël, zegt dat zijn voogdij-instelling in 1953 betrokken was bij de verkoop van huizen (in Amsterdam en Groningen) van zijn vermoorde grootouders. Hij vond de notariële documenten pas enkele jaren geleden. De man zegt geen cent te hebben gehad uit de erfenis. Hij is een van vijf overlevenden uit zijn familie. „Ik heb toen ik in het kindertehuis zat en ook in de jaren daarna, nooit iets gehoord over de verkoop van die huizen.”

Philip en Marcel Staal werden in 1946 als oorlogswezen opgenomen in een joods kindertehuis. Hun ouders Isaac en Anna Staal zijn in 1943 in het Poolse vernietigingskamp Sobibor vermoord. De jongens emigreerden in de jaren zestig naar Israël.

Philip Staal besloot twee jaar geleden dossieronderzoek te doen naar het vermogen van zijn ouders. „Ik ben daar volledig blanco aan begonnen. Ik wist niet beter dan dat mijn ouders arm waren”, zegt hij in een interview met Trouw.

Maar bij zijn onderzoek stuitte Staal op een groot aantal vragen. Het bleek dat zijn ouders wel degelijk bezittingen hadden. Staal becijferde het naoorlogse vermogen op 160000 gulden. De broers zeggen dat ze van dat bedrag maar een deel hebben ontvangen.

Staal stuurde zijn gedetailleerde rapportage aan het Joods Maatschappelijk Werk, die de claim afwees na eigen archiefonderzoek en een reeks gesprekken met Staal. „Als er een verantwoordelijkheid ligt, dan zal JMW die nemen”, aldus directeur Hans Vuijsje. „Maar dan moet die wel hard worden gemaakt. Philip Staal is daar niet in geslaagd.”

Staal kreeg wel steun van de econoom Arnold Heertje, die na lezing

van zijn rapport bij JMW aandrang op een onafhankelijk onderzoek naar de manier waarop het vermogen van joodse wezen is beheerd. „Het is volstrekt duidelijk dat er handelingen zijn verricht die het daglicht niet kunnen velen", aldus Heertje in een brief aan Vuijsje. „Ook al is het lang geleden, het blijft beter daarover openheid te betrachten. Hoe pijnlijk het ook moge zijn dat ook in de joodse wereld zaken naar buiten komen die niet deugden."

Omdat er bij meer wezen in Israël ongerustheid bestaat over het naoorlogse vermogensbeheer, zijn journaliste Elma Verhey (die in 1991 een boek schreef over de joodse weeskinderen) en de historica Pauline Micheels in opdracht van een organisatie in Israël al sinds 2000 bezig met een onderzoek.

Staal heeft in die studie geen enkel vertrouwen omdat er volgens hem door beide vrouwen geen cases zijn onderzocht. Verhey zegt dat de financiële documenten van de weeskinderen al in de jaren tachtig zijn vernietigd. Volgens Staal zijn er nog wel gegevens.

de Verdieping; pg. 13 - **Ik wisr niet beter dan dat mijn ouders arm waren**
de Verdieping; pg. 15 - **Het probleem: het bewijs is vernietigd**

Copyright: Trouw

deVerdieping
Trouw

www.trouw.nl - zaterdag 3 juli 2004

De verdieping; pg. 13

Joodse weeskinderen / Ik wist niet beter dan dat mijn ouders arm waren

door Joop Bouma

Joodse kinderen die hun ouders verloren tijdens de Tweede Wereldoorlog, groeiden op in Joodse weeshuizen. Deze voogdij-instellingen beheerden ook het vermogen, als dat er was, van hun vermoorde familie. Maar waarom zijn die vermogens onvindbaar? Twee pagina's met interviews en reacties.

Philip Staal heeft zijn vader en moeder Isaac en Anna Staal nooit gekend. Een peuter van anderhalf was hij, toen zijn ouders in de nacht van 21 op 22 mei 1943 door de Duitsers werden opgepakt. Juist de dag ervoor waren Philip en zijn 3-jarige broertje Marcel ondergebracht in een katholiek kindertehuis. Isaac en zijn vrouw Anna zouden zelf op de 22ste mei ook onderduiken. Ze waren te laat. Ze zijn vermoord op 11 juni 1943, de dag waarop ze vanuit Westerbork in het vernietigingskamp Sobibor arriveerden.

Na de bevrijding werd er voor de jongens een Joods pleeggezin gezocht, maar het lukte niet hen onder te brengen. Zeker 1500 Joodse kinderen in Nederland raakten hun ouders kwijt door de holocaust. Er waren nog maar weinig complete Joodse gezinnen, vlak na de oorlog. Daarom werden Philip en Marcel Staal in 1946 geplaatst in het kindertehuis van de Rüdelsheimstichting in Hilversum. Het tehuis was voor de oorlog een zwakzinnigengesticht voor Joodse kinderen.

De stichting was voogd over de kinderen. Een neef van vader Staal, een accountant, werd benoemd tot toeziend voogd.

Marcel emigreerde in 1959 naar Israël, Philip ging niet lang daarna in Amsterdam op kamers. Op zijn 22ste besloot ook hij naar Israël te gaan. In 1972 keerde Philip voor een periode van vijf jaar terug naar Nederland om een studie economie te volgen. Hij vocht in 1973 voor zijn nieuwe land in de Yom Kippoer-oorlog en bouwde in de jaren tachtig een eigen bedrijf op, een exportadviesbureau. Het leven liep zoals het ging. Werken, leren, trouwen, dienstplicht, werken. De Tweede Wereldoorlog was een grauwe, pijnlijke herinnering, die Philip Staal diep had weggestopt in zijn geheugen, zoals veel van zijn lotgenoten.

En nu is hij 63 en zit hij middenin een conflict met Joodse instellingen in Nederland, over de manier waarop het vermogen van zijn vermoorde ouders is beheerd. Oorlogskinderen in Israël zijn ongerust over deze kwestie. Maar er zijn maar weinig voormalige weeskinderen die de moed en de energie hebben eigen onderzoek te doen.

Voor Philip Staal ligt dat anders. Dat kwam zo: als vertegenwoordiger van het Platform Israël, een overkoepelende organisatie van

Nederlanders in Israël die onder meer opkomt voor de rechten van slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog in Nederland, is Staal sinds 1998 betrokken bij de onderhandelingen en verdeling van de Joodse tegoeden uit de oorlogsperiode. Hij is één van de ondertekenaars van de overeenkomst met de banken, de Amsterdamse beurs en Joodse organisaties, waarin de teruggave van 180 miljoen euro aan Joodse oorlogstegoeden werd geregeld.

'Mijn broer herkent zijn handtekening niet op de volmacht'

„In die periode ben ik er pas echt over gaan piekeren”, zegt Staal. „Er is in de afgelopen jaren van alles onderzocht door vele commissies. Maar niemand was ooit nagegaan wat er met het vermogen van oorlogswezen is gebeurd. Dit móest ook worden uitgezocht, vond ik”

„Toen we onderhandelden over de verdeling van de Joodse tegoeden, meenden sommigen dat oorlogswezen extra geld uit die pot moesten krijgen. Ik heb me daar tegen verzet. Ik vind dat je geen leed met leed kunt vergelijken. Het ging bij de verdeling van dat geld niet om de ernst van het leed, maar om restitutie van geroofd bezit. Iedereen behoorde hetzelfde bedrag te krijgen en zo is dat ook gebeurd.”

Maar het onderwerp liet hem niet meer los. Hij opperde bij directeur Hans Vuijsje van het Joods Maatschappelijk Werk (JMW) het plan voor een onderzoek naar het beheer van het vermogen van Joodse weeskinderen. Het JMW is de rechtsopvolger van de stichtingen die de Joodse kindertehuizen exploiteerden. Vuijsje vond het een goed idee, maar stelde vast dat JMW als belanghebbende dat onderzoek niet kon uitvoeren. Staal: „Besloten werd dat het zou worden gedaan door journaliste Elma Verhey en historica Pauline Micheels in opdracht van het Israël Instituut in Ramat Gan, Israël.”

Dat de keus ook op de journaliste Verhey viel, was niet vreemd. Verhey is goed ingevoerd in de problematiek van Joodse weeskinderen. In 1991 schreef ze een boek over de naoorlogse politieke strijd om de Joodse onderduikkinderen. Ze stelde toen al vast dat er 'beschamend weinig' is onderzocht over de jaren ná de oorlog.

Verhey en Micheels werken sinds 2000 aan het onderzoek naar de 'materiële oorlogsschaden' van Joodse weeskinderen. De studie verkeert in de eindfase. Dit najaar zullen de uitkomsten worden gepubliceerd. Verhey zelf wil nu niets over haar bevindingen vertellen. Maar Staal is het vertrouwen in haar onderzoek intussen volledig verloren.

Zijn broer woonde een lezing bij die Verhey in december 2001 hield in Tel Aviv op uitnodiging van het Platform Israël. De journaliste hield haar gehoor voor dat van een grondig onderzoek naar individuele financiële dossiers geen sprake meer kon zijn. De vermogensboekhouding van de kinderen bleek al in de jaren zeventig door de voogdijinstellingen te zijn vernietigd.

Dat wekte aanvankelijk argwaan, zei de onderzoekster. Er kon immers niet meer worden nagegaan of de voogdijinstellingen netjes waren omgesprongen met geld dat aan de weeskinderen toekwam. „Toch wil dat niet zeggen dat wij veronderstellen dat de Joodse instellingen

malafide hebben gehandeld", aldus Verhey tijdens haar lezing in Israël. „Daarvoor was de Nederlandse bureaucratische regelgeving aan te veel toezicht en controle gebonden."

Ze baseerde zich daarbij ook op drie financiële dossiers van weeskinderen die wél volledig bewaard waren gebleven. In die drie gevallen had, zo betoogde Verhey in Tel Aviv, de voogdijinstelling zich 'zorgvuldig aan de regels gehouden en tot op de cent nauwkeurig afgerekend'.

Philip Staal vraagt zich af of die drie dossiers maatgevend zijn. Hij vindt dat de Rüdelsheimstichting in zijn geval het vermogen van zijn ouders niet goed heeft beheerd. Er is geld verdwenen.

De vermogensboekhouding van de kinderen is vernietigd

Staal ging in 2002 zelf op onderzoek uit naar gegevens over zijn ouders. „Ik ben volledig blanco aan dat onderzoek begonnen. Ik wist niet beter dan dat mijn ouders arm waren." De werkelijkheid bleek anders.

Hij trof de financiële dossiers van hem en zijn broer aan in het Nationaal Archief in Den Haag, in de nalatenschap van het vroegere Nederlands Beheers Instituut (NBI), dat na de oorlog de vermogens van vermiste Joden beheerde. Volgens Staal liggen de financiële gegevens van álle Joodse weeskinderen in dit archief. „Maar Verhey is daar nooit wezen kijken."

Verhey zelf zegt dat er wel onderzoek is gedaan in het archief van het voormalige NBI. „Maar deze dossiers geven geen volledig beeld. Bij het beëindigen van de bewindvoering ging het vermogen van de overledene, dat door dit instituut werd beheerd, naar een notaris die de vererving regelde", zegt de journaliste. „Wij weten daarmee nog niet wat de Joodse instellingen met dit geld hebben gedaan. Alleen de eindafrekeningen van de voogdijinstellingen kunnen daarover uitsluitsel bieden. Maar die zijn nou juist vernietigd."

Staal denkt dat het onderzoek van Verhey en Micheels historisch wellicht interessant zal zijn, maar hij noemt de studie zinloos. Er is volgens hem geen serieus onderzoek gedaan naar het vermogensbeheer van de oorlogswezen. „Er zijn geen cases onderzocht."

In het archief van het NBI mochten Philip en Marcel Staal alleen hun eigen dossiers inzien. De broers kwamen tot een schokkende conclusie: ze ontvingen maar een beperkt deel van het vermogen. De rest bleek verdwenen. Philip Staal berekende nauwgezet wat de waarde was van de bezittingen van zijn vermoorde ouders: ruim 160000 gulden, gewaardeerd per 1 januari 1953. „Bij het bereiken van de meerderjarige leeftijd hebben wij het batig saldo niet ontvangen", stelt hij in zijn rapport.

Bovendien stuitte Staal bij zijn onderzoek op een getekende volmacht, waarmee zijn broer Marcel aan de houder toestemming gaf namens hem in Nederland het batig saldo van het vrijkomende vermogen in

ontvangst te nemen. Marcel Staal zat, toen hij 21 werd, in Israël in militaire dienst en kon daarom niet aanwezig zijn bij de rechtszaak over de opheffing van de voogdij en de overdracht van het vermogen. Philip Staal: „Mijn broer kan zich niet herinneren ooit een volmacht te hebben getekend. Hij heeft ook dat geld niet ontvangen. Hij heeft de volmacht later onder ogen gekregen en herkende zijn handtekening niet.”

vervolg op pagina 15

Pagina 15, vervolg van pagina 13

Staal liet het document onderzoeken door een forensisch schriftexpert. Deze concludeerde dat er 'gegronde redenen' zijn om aan de echtheid van de handtekening onder de volmacht te twijfelen. De handschriftexpert sloot de mogelijkheid van 'frauduleuze montage' van de handtekening niet uit.

Het Joods Maatschappelijk Werk zegt dat uit bestudering van de kopieën van de volmachten, die zich in het archief van de instelling bevinden, blijkt dat Marcel Staal in 1961 op het Nederlandse consulaat in Tel Aviv zelf de volmacht heeft getekend. Het deskundigenrapport van de schriftexpert noemt het JMW 'niet overtuigend en onwetenschappelijk'. Directeur Vuijsje: „Op de achterzijde van dit document wordt de handtekening door het consulaat geautoriseerd.” Staal is niet overtuigd. „Mij zijn alleen kopieën getoond. Waar zijn de originelen dan?”

Staal wil dat het Joods Maatschappelijk Werk hem en zijn broer schadeloos stelt. „JMW is verantwoordelijk, omdat het de erfenis van de voogdijinstelling heeft aanvaard en het vermogen van de instellingen heeft ontvangen.” De stichting zou miljoenen euro's aan JMW hebben nagelaten, hetgeen Vuijsje ontkent.

Staal diende een claim in van anderhalf miljoen euro, de waarde die het vermogen van zijn ouders nu zou hebben gehad.

„Wij hebben altijd gedacht dat we geen geld hadden. We wisten niet beter. Tot onze 21ste verjaardag was er nergens geld voor. Als we daarna geld nodig hadden en er om vroegen, dan kregen we na verloop van tijd te horen of er nog geld was of niet. Maar over de werkelijke omvang van het vermogen zijn we onwetend gehouden.”

De kwestie is pijnlijk. Vooral omdat ze zich afspeelt binnen de Joodse gemeenschap. Er zijn bovendien aanwijzingen dat de zaak niet op zichzelf staat.

Een tweede joodse oorlogswees, die anoniem wil blijven, heeft notariële documenten opgespoord waaruit blijkt dat onder meer de Joodse instelling die de voogdij over hem had, Le-Ezrath Ha-Jeled ('Het kind ter hulpe'), in 1953 in Groningen en Amsterdam vier huizen van zijn in Sobibor vermoorde grootouders liet verkopen. De opbrengst destijds: ruim 40000 gulden.

Op de eindafrekening, die elk weeskind op zijn 21ste van de voogdijinstelling ontving, staat niets over de verkoop en de opbrengst. Wel een bedrag voor vergoeding van de geplunderde huisraad van de grootouders: 527 gulden.

Volgens het JMW zegt dit niets. Vuijsje acht het niet uitgesloten dat de erfenis pas jaren later, na de eindafrekening van de voogdijinstelling, door de notaris is vereffend.

De oorlogswees noemt de mogelijke verklaring die JMW geeft 'een rookgordijn'. „Ik heb toen ik in het kindertehuis zat en ook in de jaren daarna, nooit iets gehoord over de verkoop van die huizen. Dat weet ik honderd procent zeker. Ik moet achttien jaar zijn geweest toen dat onroerend goed

werd verkocht. Ook mijn broer heeft niets ontvangen."

„We hadden het in die jaren altijd krap. Ik weet nog dat ik voor school een lange rekenliniaal nodig had. Dat was te duur, vond de voogdijinstelling. Ik mocht na een heel gedonder uiteindelijk een halve liniaal kopen. Zo'n kleintje, waar ik niets aan had", zegt de 69-jarige man die ook in Israël woont.

Hij en zijn broer behoren tot een groepje van acht overlevenden van de Tweede Wereldoorlog uit een familie van 200 personen. Hij is niet van plan de kwestie aanhangig te maken. „Wie moet ik nu nog aanspreken? Tachtigjarigen die destijds bij mijn voogdijinstelling betrokken waren? Dat heeft toch geen enkele zin? Kijk, ik ben wat filosofisch aangelegd. Je hebt te maken met gewone mensen die geld moeten beheren. Dan gebeurt dit soort dingen gewoon. Het zit in de natuur van mensen. Je hebt goeden en slechten. Maar ik vind wel, dat de instellingen ervoor hadden moeten zorgen dat zo iets niet kón gebeuren. In die zin sta ik helemaal achter Philip Staal. Het is naar mijn gevoel niet altijd even eerlijk en goed gegaan. En dát zou een keer goed moeten worden onderzocht."

Philip Staal piekert er precies om die reden niet over om zijn zaak te laten rusten. Hij wil dat er een gedegen en onafhankelijk financieel onderzoek komt naar het beheer van het bezit van oorlogswezen. Hij vindt ook dat hij dat aan zijn ouders verplicht is.

Het enige materiële dat Philip Staal als herinnering aan Isaac en Anna Staal bezit, is de inhoud van een schoenendoos die hij kreeg toen hij 21 werd. „Er zat een bestek in, een kapstel, een postzegelalbum, een paar foto's en een zwart uitgeslagen zilveren ringetje met stenen. Dat bleek een platina ring met diamanten te zijn. Ook kregen we later nog zes schilderijtjes die mijn vader heeft gemaakt."

De Israëliische econoom ploos 'tot op de cent' nauwkeurig uit wat er met het vermogen van Isaac en Anna Staal is gebeurd. Isaac Staal had in de jaren '40 in Amsterdam een fabriekje waar lampenkappen werden gemaakt en beschilderd. Staal ontdekte dat zijn ouders na de arrestatie door de Duitsers vanuit kamp Westerbork nog brieven hebben geschreven aan hun kinderen. „Maar die hebben wij niet gezien. Ze zijn vernietigd, zo bleek. Daar heeft kennelijk iets ingestaan wat wij niet mochten weten."

Philip Staal stak zeshonderd uur in zijn onderzoek. Het is een heel pak papier geworden, 123 pagina's dik. Het viel niet mee, zegt hij. „Ik heb in Israël bestuurswerk gedaan voor een organisatie van oorlogsslachtoffers. Maar dat zag ik als een project, ik schakelde mezelf uit, ik hield me voor dat dat werk niets met mij persoonlijk te maken had. Dit onderzoek was wel anders. Ik heb er nooit lang achter elkaar kunnen werken."

Er zijn diverse gesprekken geweest met het Joods Maatschappelijk Werk, maar inmiddels zit de zaak in een impasse. Staal: „JMW zegt dat ik bij de nabestaanden van mijn toezienend voogd moet zijn. Maar ik zeg: jullie waren in de eerste plaats verantwoordelijk. Probleem is dat er nu al veel mensen niet meer leven die antwoord zouden kunnen geven op mijn vragen. Toen ik het had kúnnen vragen, was ik er niet aan toe. Nu ik er aan toe ben, is het kennelijk te laat."

Voorpagina - [Geld joodse oorlogswezen verdwenen](#)
de Verdieping; pg. 15 - [Het probleem: het bewijs is vernietigd](#)

Copyright: Trouw

deVerdieping **Trouw**

www.trouw.nl - zaterdag 3 juli 2004

De verdieping; pg.15

Het probleem: het bewijs is vernietigd

door Joop Bouma

AMSTERDAM - Het Joods Maatschappelijk Werk stelt dat er juist zeer zorgvuldig met de vermogens van joodse weeskinderen is omgegaan. Maar professor Heertje is ongerust: er zijn mogelijk vreemde dingen gebeurd.

Directeur Hans Vuijsje van het Joods Maatschappelijk Werk in Amsterdam vindt dat hij er alles aan heeft gedaan om de kwestie uit te zoeken en op te lossen. „Wij hebben in onze archieven uitvoerig onderzoek gedaan en Philip Staal geholpen waar we konden.”

Vuijsje wil om redenen van privacy en beroepsgeheim niet rechtstreeks ingaan op het rapport van Philip Staal. „We zijn een welzijnsinstelling en vallen onder de Wet bescherming persoonsgegevens.”

Hij bestrijdt dat hij Staal met zijn claim naar zijn toezien voogd zou hebben verwezen. „Het probleem in deze en andere zaken is, dat het bewijs er niet is. Want de papieren zijn vernietigd. Het is vreemd dat dat gebeurd is, daar kun je vraagtekens bij stellen. Maar het is nu eenmaal gebeurd.”

JMW schakelde forensisch accountant Frits Hoek in, die betrokken was bij de commissie-Cordes, die onderzoek deed naar de Joodse tegoeden. De accountant concludeerde dat hij zich op basis van de beschikbare stukken geen oordeel kon vormen over het al of niet correcte beheer van de nalatenschap van Philip Staals ouders. Hoek wil zelf, op advies van JMW, niet nader op de zaak ingaan.

Vuijsje: „Ik kan niet tot de conclusie komen dat er iets fout is gegaan. Als er een verantwoordelijkheid ligt, dan zal JMW die nemen. Maar dan moet dat wel hard worden gemaakt. Philip Staal is daar niet in geslaagd.”

Vuijsje wijst er op dat het JMW van 1998 af bijna 5500 informatieverzoeken en financiële vragen van oorlogsslachtoffers heeft behandeld. „Daar zijn gehonoreerde claims uitgekomen. Maar dan ging het om harde zaken. Ik heb de indruk, uit de dossiers die ik heb gezien, dat er zeer zorgvuldig met de vermogens van weeskinderen is omgegaan. Vergeet niet dat de controle op het beheer van de vermogens ook streng was; niet alleen door accountants, maar ook door rechters.”

Volgens Vuijsje waren er onder de Joodse oorlogswezen 'helaas' weinig vermogende kinderen. „Het ging in die zaken echt om een paar honderd gulden. Minimale bedragen.”

Zijn stelling dat er onder de oorlogskinderen maar weinig waren die

aanspraak konden maken op een aanzienlijke erfenis, zegt Vuijsje te baseren op zijn kennis van de vooroorlogse Joodse gemeenschap in Nederland. „Het was het proletariaat! De Joodse gemeenschap wás niet vermogend.”

Vuijsje wijst er op dat veel van de oorlogskinderen een ernstig trauma hebben overgehouden aan de oorlog. „Hen is het vreselijkste overkomen dat je als kind kunt meemaken: je ouders zijn vermoord. Ze zijn na de oorlog opgevangen in kindertehuizen door mensen die ontzettend hun best deden, maar hen geen liefde konden geven. Er is onder deze mensen veel verdriet en er leeft een gevoel dat er een rekening met Nederland moet worden vereffend. Na de oorlog is hun leed eigenlijk weggeduwd door hun omgeving: ze moesten niet zeuren, ze hadden de oorlog toch overleefd? Pas veel later is er enig begrip gekomen voor de moeilijke situatie van de oorlogswezen. Maar hiermee wil ik niet gezegd hebben dat de claim van Philip Staal is voortkomen uit een oorlogstrauma.”

Vuijsje zou het liefst zien dat Staal met zijn claim naar de burgerlijke rechter stapte. „Ik wil van deze zaak af. Dit is dodelijk voor ons. Zo komen we zeker niet verder. Ik ben ook bang dat dit nodeloos tot meer onrust leidt onder Joodse weeskinderen. Mocht het tot een rechtszaak komen, dan vind ik op persoonlijke titel dat ik mij niet op verjaring kan beroepen.”

Philip Staal piekert zelf nog over zijn volgende stap. „Als het JMW verklaart zich niet op verjaring te beroepen bij de rechter, dan is een proces zeker een optie.” Maar voor alles houdt hij vast aan zijn wens dat er een gedegen onderzoek komt, door financiële experts. Hij krijgt daarin steun van de econoom Arnold Heertje, die door hem als bemiddelaar in het conflict werd aangezocht. Heertje bestudeerde het rapport van Staal en stuurde drie maanden geleden een verontruste fax aan Vuijsje:

„Het is volstrekt duidelijk dat er handelingen zijn verricht die het daglicht niet kunnen velen. Ook al is het lang geleden, het blijft beter daarover openheid te betrachten, dan te pogen met kunst en vliegwerk de zaken onder de pet te houden. Hoe pijnlijk het ook moge zijn dat ook in de Joodse wereld zaken naar buiten komen die niet deugden, dit zal onherroepelijk uitkomen. Ik blijf aandringen op een onafhankelijk onderzoek door echte deskundigen, in de hoop dat we een schandaal rond JMW weten te vermijden.”

Gevraagd naar een toelichting, zegt de emeritus hoogleraar: „In datgene wat Staal naar voren heeft gebracht, zitten naar mijn mening overtuigende elementen. Er zijn mogelijk vreemde dingen gebeurd met het vermogen van de ouders van de broers Staal. Soms gaan die dingen nu eenmaal verkeerd. Nou, als er vragen zijn: laat dat dan uitzoeken. Zo'n onderzoek kan ten slotte ook opleveren dat er niets fout is gegaan.”

Ook Heertje zegt geen vertrouwen te hebben in het onderzoek van Verhey en Micheels. „Ik twijfel over de onafhankelijkheid van het onderzoek. Er zijn te veel verbindingen met mensen in Israël die het onderzoek kunnen dwarsbomen. Laat dit door mensen van buiten doen, het NIOD of zo, deskundigen op het gebied van historisch onderzoek. Dit moet gewoon uit de wereld.”

Vuijsje zegt dat hij Heertje heeft gevraagd zijn kritiek op het onderzoek van Verhey/Micheels op papier te zetten, maar een antwoord bleef volgens hem uit.

Journaliste Elma Verhey is terughoudend over haar studie. „Het is een algemeen onderzoek naar de manier waarop Joodse en niet-Joodse instellingen zijn omgesprongen met het vermogen van Joodse kinderen. We hebben alle mogelijke bestuurlijke en financiële stukken ingezien, waardoor het ons mogelijk werd een algemeen beeld te vormen van het vermogensbeheer. Maar ik heb geen cases uitgeplozen. Ik probeer in het boek aan te geven hoe het is gegaan. Wat waren de regels, hebben ze zich aan die regels gehouden?"

„Ik wil niet op mijn conclusies vooruit lopen, die worden dit najaar gepubliceerd in een boek. Uit een enquête die we hebben gehouden, weten we dat er in Israël onder Joodse weeskinderen ongerustheid is over de manier waarop hun vermogens zijn beheerd. Laten we wel zijn, dat was ook de reden voor het onderzoek. Ik hoop in ons boek een antwoord te geven op de vragen die bij Joodse weeskinderen leven."

Verhey zegt dat de ontdekking dat de financiële dossiers waren vernietigd, een 'zeer grote teleurstelling' was. „Als die gegevens er wel waren geweest, hadden we het onderzoek in een paar maanden kunnen afronden. Dan hadden we ook cases kunnen vergelijken. De archieven van de Nederlandse overheid over het vermogensbeheer zijn namelijk wél bewaard gebleven. We denken te weten waarom de dossiers zijn vernietigd, hoewel het bestuur van de voogdijinstellingen had besloten dat ze bewaard moesten blijven. Vooral dankzij het archiefonderzoek in Israël is het algemene beeld over het vermogensbeheer door de Joodse voogdijinstanties steeds completer geworden." Verhey beschikt over het rapport van Staal, maar wil op de zaak zelf niet ingaan.

Volgens prof. Heertje is er onder de wezen grote onrust over de kwestie. „Deze mensen zijn nu 60, 70 jaar oud. Ik kan goed begrijpen dat zij zich zorgen maken. Ik ben zelf ook op deze leeftijd. Na de oorlog ging iedereen keihard aan het werk, er werd niet meer stilgestaan bij de gevolgen. Deze kinderen zijn totaal ontredderd uit de oorlog gekomen. Het beheer over hun vermogen werd overgelaten aan de stichtingen. Na veertig jaar kijk je als weeskind terug op die periode en dan wil je weten hoe dat destijds is afgewikkeld. De Joodse organisaties behoren serieus met die vragen om te gaan. Ik vind dat het Joods Maatschappelijk Werk zich onvoldoende inleeft in deze problematiek."

Voorpagina - [Geld joodse oorlogswezen verdwenen](#)
de Verdieping; pg. 13 - [Ik wiss niet beter dan dat mijn ouders arm waren](#)

Copyright: Trouw

deVerdieping
Trouw

www.trouw.nl - 5 juli 2004

Voorpagina, nieuws & achtergronden

Verzet tegen opheffing van joodse clubs

Oorlogswees is tegen fusie met Joods Maatschappelijk Werk

door Joop Bouma

5 juli 2004

AMSTERDAM - Het Joods Maatschappelijk Werk wil zeven stichtingen en verenigingen opheffen die voor en na de oorlog tehuizen voor joodse weeskinderen exploiteerden. Het JMW is van plan het resterende miljoenenvermogen van de joodse weeshuizen onder te brengen in de eigen organisatie.

De 63-jarige Philip Staal uit Israël, die als weeskind de Tweede Wereldoorlog overleefde, tekent vandaag bij de Amsterdamse rechtbank verzet aan tegen het plan om de stichtingen en verenigingen te laten verdwijnen. Staal heeft een vordering van anderhalf miljoen euro op JMW. Volgens hem heeft één van de stichtingen die JMW wil opheffen, het vermogen van zijn door de Duitsers vermoorde ouders niet goed beheerd.

Staal is onlangs nagegaan wat er is gebeurd met de erfenis van zijn ouders. Hij en zijn broer zeggen maar een deel te hebben ontvangen van een vermogen van destijds 160000 gulden. Staal is bang dat zijn positie als schuldeiser wordt benadeeld door de opheffing van de stichting die de voogdij over hem had.

JMW deponeerde precies een maand geleden een voorstel tot fusie met de zeven organisaties bij de Kamer van Koophandel. Vandaag verstrijkt de termijn om in verzet te gaan tegen het fusievoorstel. Op 10 juni werd het voorstel gepubliceerd in een landelijk verspreid dagblad, zoals de wet ook voorschrijft.

JMW koos voor Trouw en besloot geen advertentie te plaatsen in het Nieuw Israëlitisch Weekblad. Staal vindt dat verdacht. „Het NIW is bij uitstek het blad dat door de joodse gemeenschap wordt gelezen. Kennelijk mocht de joodse gemeenschap dit niet weten." Staal zegt dat hij pas eind vorige week bij toeval hoorde van het fusievoorstel.

Volgens directeur Hans Vuijsje van het Joods Maatschappelijk Werk is niet voor brede publicatie van het fusievoorstel gekozen, omdat volgens hem niemand door de plannen wordt benadeeld. „Het werk en het gedachtegoed van de verdwijnende stichtingen en verenigingen wordt binnen onze organisatie gewoon voortgezet." Ook de belangen van Philip Staal worden volgens Vuijsje niet geschaad.

Vuijsje zegt dat opheffing van voormalige weeshuizen om juridische redenen noodzakelijk is. „Ze waren alle zeven al in staat van ontbinding. Er zijn al vele jaren geen leden meer. Doordat wij hebben gekozen voor fusie, zijn alle rechten en plichten van de organisaties gewaarborgd. Juridisch gezien verdwijnen ze, in de geest blijven ze leven binnen JMW."

Vuijsje zegt dat het vermogen ook binnen JMW zal worden gebruikt voor joodse minderjarigen, zoals was bepaald in de doelstellingen van de zeven organisaties. Hij wil geen opgave doen van het totale vermogen. „Maar het is minder dan tien miljoen euro."

